

Застосування спеціальних знань під час розслідування кримінальних правопорушень у сфері надання професійної правничої допомоги

Крістіна Романаускас*

* Д-ка філос. в галузі права, докторантка ННЦ «ІСЕ ім. Засл. проф. М. С. Бокаріуса», м. Харків, Україна, ORCID: <https://orcid.org/0009-0006-9545-9755>, e-mail: kristina.r7@ukr.net

DOI: 10.32353/khrife.2.2026.08 УДК 343.985(477)

Надійшло 14.05.2026 / Рецензовано 28.05.2026 / Прийнято до друку 24.06.2026 /

Доступно онлайн 30.06.2026

Розкрито теоретичні та прикладні аспекти застосування спеціальних знань під час розслідування кримінальних правопорушень у сфері надання професійної правничої допомоги. Метою роботи є з'ясування особливостей використання спеціальних знань під час розслідування зазначеної категорії кримінальних правопорушень, визначення найпоширеніших форм їх застосування, а також розроблення окремих криміналістичних рекомендацій з підвищення ефективності досудового розслідування. Методологічне підґрунтя дослідження становлять загальнонаукові методи аналізу, синтезу, індукції, дедукції й узагальнення, а також діалектичний, формально-юридичний, системно-структурний, порівняльно-правовий і формально-логічний методи. Проаналізовано й узагальнено наукові позиції щодо застосування спеціальних знань під час розслідування кримінальних правопорушень проти правосуддя та визначено особливості їх реалізації у сфері професійної правничої діяльності. Обґрунтовано, що поширеними процесуальними формами застосування спеціальних знань у таких кримінальних провадженнях є участь спеціаліста під час проведення слідчих (розшукових) дій, проведення судових експертиз і допит експерта в суді. З'ясовано, що найбільш актуальним є застосування спеціальних медичних знань, оскільки посягання на життя та здоров'я правників доволі поширені. Виявлено типові проблеми застосування спеціальних знань. Запропоновано систему криміналістичних рекомендацій, спрямованих на вдосконалення практики призначення та проведення

судових експертиз і підвищення ефективності застосування спеціальних знань під час розслідування кримінальних правопорушень у сфері надання професійної правничої допомоги. Зроблено висновок, що застосування спеціальних знань має системоутворювальне значення для процесу доказування та є важливим елементом криміналістичного забезпечення розслідування цієї категорії кримінальних правопорушень.

Ключові слова: кримінальне правопорушення; досудове розслідування; спеціальні знання; судова експертиза; спеціаліст; експерт; висновок спеціаліста; висновок експерта.

Постановка наукової проблеми

Сучасний стан розвитку суспільних відносин, ускладнення механізмів злочинної діяльності та зростання ролі професійної правничої допомоги в забезпеченні реалізації конституційних прав і свобод людини зумовлюють необхідність належного кримінально-правового та криміналістичного реагування на кримінальні правопорушення, які вчиняють у сфері надання професійної правничої допомоги. Особливість цієї категорії кримінальних правопорушень полягає у специфічному характері суб'єктного складу, комплікації механізму протиправної діяльності, що так само ускладнює розслідування.

За таких умов традиційні слідчі (розшукові) дії зі збирання та дослідження доказів не завжди забезпечують отримання повної й об'єктивної інформації про механізм кримінального правопорушення. Це зумовлює необхідність активного застосування спеціальних знань у різних формах (залучення спеціалістів, призначення судових експертиз, застосування консультаційної допомоги та користування сучасними техніко-криміналістичними засобами).

Актуальність проблеми посилюється також тим, що кримінальні правопорушення у сфері надання професійної

правничої допомоги можуть поєднувати ознаки службових, корупційних та інших протиправних діянь, а їх розслідування нерідко супроводжується активною протидією з'ясуванню істини у кримінальному провадженні. Водночас у науковій літературі питання застосування спеціальних знань під час розслідування зазначеної категорії кримінальних правопорушень залишаються недостатньо дослідженими, а наявні наукові підходи переважно стосуються загальних аспектів без урахування криміналістичної специфіки цієї сфери.

У зв'язку із цим виникає потреба в комплексному дослідженні особливостей застосування спеціальних знань під час розслідування кримінальних правопорушень у сфері надання професійної правничої допомоги, визначенні найбільш ефективних форм такого застосування, а також розробленні відповідних криміналістичних рекомендацій для підвищення результативності досудового розслідування.

Мета статті

З'ясувати особливості застосування спеціальних знань під час розслідування кримінальних правопорушень, учинених у сфері надання професійної правничої допомоги.

Методи дослідження

Для досягнення поставленої мети послуговувалися комплексом загальнонаукових і спеціальних методів наукового пізнання. Діалектичний метод дав змогу розкрити сутність і закономірності застосування спеціальних знань під час розслідування кримінальних правопорушень у сфері надання професійної правничої допомоги, простежити взаємозв'язок між особливостями механізму злочинної діяльності, специфікою предмета доказування та потребою застосування спеціальних знань у різних процесуальних і непроцесуальних формах. Це також допомогло дослідити динаміку розвитку сучасних форм злочинної діяльності, пов'язаних із застосуванням цифрових технологій, а також трансформацію ролі спеціальних знань у системі кримінального провадження.

Системно-структурний метод став у пригоді для визначення місця спеціальних знань у структурі криміналістичного забезпечення розслідування кримінальних правопорушень досліджуваної групи, а також для систематизації процесуальних і непроцесуальних форм їх застосування. Цей метод дав змогу впорядкувати окремі види кримінальних правопорушень у сфері надання професійної правничої допомоги, виокремити їх криміналістично значущі ознаки, а також визначити взаємозв'язок між характером злочинної діяльності та специфікою залучення спеціалістів, експертів і користування технічними засобами.

Формально-юридичний метод сприяв аналізу положень кримінального та кримінального процесуального законодавств, що регулюють порядок застосування спеціальних знань у кримінальному провадженні, зокрема положень

Кримінального кодексу України (далі — *КК України*), Кримінального процесуального кодексу України (далі — *КПК України*) і нормативно-правових актів, що передбачають правові засади проведення судових експертиз, участі спеціаліста у слідчих (розшукових) діях і використання висновків експерта у доказуванні. Це дало змогу визначити особливості нормативного регулювання застосування спеціальних знань під час розслідування кримінальних правопорушень у сфері надання професійної правничої допомоги.

Формально-логічними методами послуговувалися для з'ясування спільних і відмінних ознак окремих форм застосування спеціальних знань і визначення їх криміналістичного значення. Аналіз дав змогу виокремити характерні особливості участі спеціаліста, проведення судових експертиз, консультаційної діяльності й допиту експерта в суді; синтез — інтегрувати їх у єдину систему криміналістичного забезпечення розслідування; індукція — сформулювати загальні висновки на підставі аналізу окремих прикладів правозастосовної практики; дедукція — перевірити отримані узагальнення за допомогою їх співвіднесення з нормативними положеннями та криміналістичними закономірностями.

Порівняльно-правовий метод допоміг зіставити наукові підходи до визначення сутності спеціальних знань, форм їх застосування та ролі в кримінальному провадженні, а також проаналізувати сучасні підходи до застосування спеціальних знань у процесі розслідування кримінальних правопорушень проти правосуддя та правничої діяльності. Це дало змогу визначити особливості застосування спеціальних знань саме у сфері надання професійної правничої допомоги та окреслити перспективні

напрями розвитку відповідних криміналістичних рекомендацій.

Метод узагальнення став у пригоді для формулювання висновків щодо значення спеціальних знань у розслідуванні кримінальних правопорушень у сфері надання професійної правничої допомоги, визначення типових проблем їх застосування та розроблення практичних рекомендацій, спрямованих на підвищення ефективності досудового розслідування й удосконалення криміналістичного забезпечення цієї категорії кримінальних проваджень.

Аналіз основних досліджень і публікацій

Суттєвий внесок у розвиток теоретичних засад розслідування злочинів проти правосуддя зробили науковці, які досліджували питання криміналістичної класифікації кримінальних правопорушень як підґрунтя для побудови методик розслідування: В. Гусева¹, В. Дрозд², М. Єфімов та І. Пиріг³, В. Журавель⁴, О. Колесніченко⁵, В. Коновалова⁶, О. Пчеліна та В. Пчелін⁷, Е. Сімакова-Єфремян⁸, Р. Степанюк⁹, В. Тищенко¹⁰,

- 1 Гусева В. О. Криміналістична класифікація злочинів: наукове та практичне значення. *Правові горизонти*. 2019. № 16. С. 69—75. DOI: 10.21272/legalhorizons.2019.il6.p:69 (дата звернення: 11.04.2026).
- 2 Дрозд В. Ю. Аспекти побудови криміналістичної методики розслідування корупційних кримінальних правопорушень, вчинених працівниками правоохоронних органів. *Актуальні питання криміналістики та судової експертизи* : мат-ли міжвідом. наук-практ. кругл. столу. До 60-річ. каф. криміналіст. та суд. мед. (Київ, 21.11.2024). Київ, 2024. С. 151—155. URL: <https://elar.navs.edu.ua/server/api/core/bitstreams/391cf240-7521-483f-a4cf-2dae18d8f49d/content#page=152> (дата звернення: 11.04.2026).
- 3 Єфімов М. М., Пиріг І. В. Методика розслідування окремих видів кримінальних правопорушень : підручник. Дніпро, 2022. 272 с. URL: <https://surl.li/rtwadj> (дата звернення: 11.04.2026).
- 4 Журавель В. А. Криміналістичні методики: сучасні наукові концепції : монографія. Харків, 2012. 302 с. ; Шепітько В. Ю., Коновалова В. О., Журавель В. А. та ін. Криміналістика : підручник / за ред. проф. В. Ю. Шепітька. 4-ге вид., перероб. і допов. Харків, 2008. 464 с. URL: <https://law.sspu.edu.ua/files/documents/books/library/17/shepitko.pdf> (дата звернення: 11.04.2026).
- 5 Колесніченко А. Н. Общие положения методики расследования отдельных видов преступлений : текст лекц. Харьков, 1976. 28 с.
- 6 Шепітько В. Ю., Коновалова В. О., Журавель В. А. та ін. Зазнач. твір. URL: <https://law.sspu.edu.ua/files/documents/books/library/17/shepitko.pdf> (дата звернення: 11.04.2026).
- 7 Пчеліна О. В. Криміналістична класифікація злочинів. *Право і суспільство*. 2014. № 6-1. Ч. 2. С. 304—309. URL: <https://dspace.univd.edu.ua/entities/publication/39e0d8c2-439f-4153-b777-e2b942279b29> (дата звернення: 11.04.2026) ; Пчеліна О. В., Пчелін В. Б. Криміналістична класифікація воєнних злочинів. *Сучасні тенденції розвитку криміналістики та кримінального процесу в умовах воєнного стану* : тези доп. Міжнар. наук.-практ. конф. (Харків, 25.11.2022). Харків, 2022. С. 334—338. URL: <https://files.znu.edu.ua/files/Bibliobooks/Inshi71/0052090.pdf> (дата звернення: 11.04.2026).
- 8 Сімакова-Єфремян Е. Б. Теорія і методологія комплексної експертизи контактно-слідової взаємодії об'єктів : монографія. Харків, 2004. 176 с.
- 9 Степанюк Р. Л. Криміналістична класифікація злочинів, що вчиняються в бюджетній сфері України. *Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ*. 2010. № 4 (51). Ч. 1. С. 175—180. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VKhnucs_2010_4%281%29__24 (дата звернення: 11.04.2026).
- 10 Тищенко В. В. Теоретичні і практичні основи методики розслідування злочинів : монографія. Одеса, 2007. 260 с.

К. Чаплинський¹¹, Ю. Черноус¹², В. Шевчук¹³, В. Шепітько¹⁴, Б. Щур¹⁵, М. Щербаковський¹⁶ та ін., які сформу-
вали концептуальні підходи для роз-
витку окремих криміналістичних ме-
тодик. Останнім часом проблеми фор-
мування криміналістичних ме-
тодик ставали предметом дослі-
дження А. Антощука¹⁷, О. Вашук¹⁸,
М. Єфімова¹⁹, О. Жовтюка²⁰, В. Журав-
ля зі співавторами²¹, В. Попова²²,

- 11 Чаплинський К. О. Наукові підходи до визначення і побудови криміналістичної харак-
теристики кримінальних правопорушень проти громадського порядку та громадської
безпеки. *Пропілеї права та безпеки*. 2022. № 1 (1). С. 52—58. DOI: 10.32620/pls.2022.1.07 (дата
звернення: 11.04.2026).
- 12 Черноус Ю. Криміналістичне забезпечення розслідування злочинів : монографія. Вінни-
ця, 2017. 492 с.
- 13 Шевчук В. Криміналістична характеристика злочинів: «криміналістичний пережиток»
чи реально діюча категорія криміналістики. *Правничий часопис Донецького університе-
ту*. 2003. № 1 (9). С. 62—66. URL: [https://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/17704/1/
Shevchuk_62-66.pdf](https://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/17704/1/Shevchuk_62-66.pdf) (дата звернення: 11.04.2026).
- 14 Шепітько В. Ю., Коновалова В. О., Журавель В. А. та ін. Знач. твір. URL: [https://law.sspu.
edu.ua/files/documents/books/library/17/shepitko.pdf](https://law.sspu.edu.ua/files/documents/books/library/17/shepitko.pdf) (дата звернення: 11.04.2026).
- 15 Щур Б. В. Теоретичні основи формування та застосування криміналістичних ме-
тодик : дис. ... д-ра юрид. наук. Харків, 2011. 407 с. URL: [https://uacademic.info/ua/
document/0511U000327](https://uacademic.info/ua/document/0511U000327) (дата звернення: 11.04.2026).
- 16 Щербаковський М. Г. Теоретико-методологічні та праксеологічні засади судових експер-
тиз у кримінальному процесі : автореф. дис. ... д-ра юрид. наук. Харків, 2016. 42 с. URI:
<http://dspace.univd.edu.ua/xmlui/handle/123456789/2582> (дата звернення: 11.04.2026) ; Щер-
баковський М. Г., Проценко А. В. Експертизи в судовому провадженні : монографія. Хар-
ків, 2024. 280 с. URI: <https://dspace.univd.edu.ua/handle/123456789/24257> (дата звернення:
11.04.2026).
- 17 Антошук А. О. Структура криміналістичної методики розслідування умисного знищен-
ня або пошкодження чужого майна, вчиненого шляхом підпалу. *Науковий вісник Ужго-
родського Національного Університету. Серія: Право*. 2025. Вип. 87. Ч. 4. С. 11—16. DOI:
10.24144/2307-3322.2025.87.4.1 (дата звернення: 11.04.2026).
- 18 Вашук О. Структура окремих методик розслідування кримінальних правопорушень.
Юридичний вісник. 2024. № 3 (33). С. 30—36. DOI: 10.32782/yuv.v3.2024.4 (дата звернення:
11.04.2026).
- 19 Єфімов М. М. Криміналістичне забезпечення розслідування кримінальних правопору-
шень проти моральності. *Підприємництво, господарство і право*. 2020. № 9. С. 224—228.
DOI: 10.32849/2663-5313/2020.9.39 (дата звернення: 11.04.2026).
- 20 Жовтюк О. В. Поняття, зміст та завдання техніко-криміналістичного забезпечення
розслідування порушення законів та звичаїв війни. *Юридичний науковий електрон-
ний журнал*. 2024. № 2. С. 418—422. DOI: 10.32782/2524-0374/2024-2/103 (дата звернення:
11.04.2026).
- 21 Журавель В. А., Павлюк Н. В., Резнікова О. І. Поняття та засоби криміналістичного за-
безпечення розслідування корупційних злочинів. *Питання боротьби зі злочинністю*.
2017. Вип. 32. С. 13—30. URL: <https://pbz.nlu.edu.ua/article/view/98311> (дата звернення:
11.04.2026).
- 22 Попов В. Ю. Використання принципів криміналістичної методики при розслідуванні
кримінальних правопорушень, пов'язаних із втручанням у діяльність органів державної
влади. *Вісник Кримінологічної асоціації України*. 2024. Т. 33. № 3. С. 360—369. DOI: 10.32631/
vsa.2024.3.33 (дата звернення: 11.04.2026).

В. Філашкіна²³, Ю. Чорноус та І. Чечотки²⁴ та ін.

Подальший розвиток цієї проблематики пов'язаний із дослідженнями В. Гриценка, який вивчав проблеми використання спеціальних знань у кримінальному провадженні. Науковець стверджував, що застосування спеціальних знань не можна розглядати винятково крізь призму судової експертизи, оскільки воно має комплексний і багаторівневий характер, охоплюючи як процесуальні, так і непроцесуальні форми. Важливим науковим результатом цього дослідження стала запропонована автором класифікація форм використання спеціальних знань, удосконалена на підставі кількох критеріїв: процесуальної регламентації, суб'єкта застосування, стадії кримінального провадження, значення отриманих результатів, їх ролі в доказуванні, виду процесуального заходу та процесуального статусу особи, яка послуговується такими знаннями. Підхід В. Гриценка допоміг систематизувати різноманітні форми залучення обізнаних осіб і створити підґрунтя для побудови алгоритмів застосування спеціальних знань у діяльності слідчого²⁵.

Особливу увагу науковець приділяє непроцесуальним формам застосування спеціальних знань, що традиційно залишаються менш дослідженими у науковій літературі. В. Гриценко називає належними до них проведення переві-

рок за криміналістичними обліками, користування інформаційно-аналітичними системами, здійснення попередніх криміналістичних досліджень, а також застосування поліграфа. Він визначив, що для кримінальних правопорушень проти правосуддя найтипівішою є участь спеціаліста під час допиту, огляду й отримання зразків для експертного дослідження. Дослідник наголошує, що участь спеціаліста забезпечує не лише технічну допомогу, а й дає змогу виконувати низку тактичних завдань, пов'язаних з виявленням, фіксацією та інтерпретацією криміналістично значущої інформації. Науковець також вважає, що для цієї категорії кримінальних правопорушень характерними є почеркознавчі, судово-психіатричні, психологічні, технічні експертизи документів, експертизи відео- та звукозапису, а також семантико-текстуальні дослідження. Він також зауважує, що експертизи в таких справах мають переважно ретроспективний характер і спрямовані не на ідентифікацію невідомого злочинця, а на встановлення способу реалізації злочинного умислу, фактів утручання у здійснення правосуддя або підтвердження обставин, які підлягають доказуванню²⁶.

Аналіз останніх досліджень дає змогу констатувати, що більшість наукових праць присвячена питанням класифікації та загальним криміналістичним

23 Філашкін В. С. Концептуальні основи формування криміналістичної методики розслідування кримінальних правопорушень проти волі, честі та гідності особи. *Успіхи і досягнення у науці*. 2025. № 12. С. 572–581. DOI: [10.52058/3041-1254-2025-12\(22\)-572-581](https://doi.org/10.52058/3041-1254-2025-12(22)-572-581) (дата звернення: 11.04.2026).

24 Чорноус Ю., Чечотка І. Сучасний стан і напрями розвитку криміналістичного забезпечення кримінального провадження. *Наука і правоохорона*. 2026. Вип. 1 (71). С. 80–88. DOI: [10.33270/05267101.8](https://doi.org/10.33270/05267101.8) (дата звернення: 11.04.2026).

25 Гриценко В. В. Використання спеціальних знань під час розслідування кримінальних правопорушень проти правосуддя : дис. ... д-ра філос. в галузі права. Харків, 2025. 250 с. URL: https://uacademic.info/ua/document/0825U000642#google_vignette (дата звернення: 11.04.2026).

26 Там само.

характеристикам злочинів проти правосуддя²⁷, тоді як проблеми їх розслідування (особливості початкового етапу, типові слідчі ситуації, алгоритми процесуальних дій, тактичні операції, застосування спеціальних знань і техніко-криміналістичне забезпечення) залишаються недостатньо розробленими. Це свідчить про існування потреби в подальшому формуванні й удосконаленні окремих криміналістичних методик розслідування злочинів проти правосуддя, що поширюється і на проблематику застосування спеціальних знань.

Викладення основного матеріалу дослідження

Професійна правнича допомога є особливим видом діяльності, спрямованим на забезпечення реалізації права особи на захист, представництво інтересів, надання правових консультацій та інших юридичних послуг. Водночас специфіка цієї сфери створює умови для вчинення кримінальних правопорушень як самими суб'єктами професійної правничої діяльності, так і щодо них у зв'язку з виконанням ними професійних обов'язків.

До першої групи належать кримінальні правопорушення, учинені особами, які надають професійну правничу допомогу, із користуванням професійним статусом, спеціальними знаннями або службовим становищем (зокрема, шахрайські дії, пов'язані із заволодінням коштами клієнтів; підроблення або використання підроблених документів; легалізація (відмивання) доходів, отриманих злочинним шляхом; розго-

лошення відомостей, що становлять адвокатську таємницю; утручання у здійснення правосуддя; зловживання повноваженнями; окремі корупційні та службові кримінальні правопорушення, а також дії, спрямовані на протидію кримінальному провадженню завдяки приховуванню доказів, схилення осіб до надання неправдивих показань або фальсифікації доказової інформації).

До другої групи належать кримінальні правопорушення, пов'язані з користуванням механізмами надання професійної правничої допомоги як елементом складних злочинних схем. У таких випадках юридичними інструментами можуть послуговуватися для прикриття незаконної діяльності, легалізації активів, створення фіктивних правових конструкцій, незаконного виведення майна або протиправного впливу на учасників кримінального провадження. Подібні кримінальні правопорушення характеризуються значною складністю механізму реалізації та часто мають міжгалузевий характер.

Третю групу утворюють кримінальні правопорушення, учинені щодо осіб, які здійснюють професійну правничу діяльність, у зв'язку з виконанням ними своїх професійних функцій. До таких діянь можуть належати погрози, насильство, посягання на життя та здоров'я, пошкодження майна, перешкодження законній діяльності захисника або представника особи, незаконне втручання у професійну діяльність, а також інші форми протиправного впливу, спрямовані на перешкодження реалізації функцій правничої допомоги. Саме на прикладі цієї групи кримінальних

27 Книженко С. О. Криміналістична класифікація злочинів проти правосуддя. *Право і Безпека*. 2013. № 1 (48). С. 113–118. URL: <https://surl.li/mblrhk> (дата звернення: 11.04.2026) ; Суп Є. Підходи до криміналістичної класифікації кримінальних правопорушень проти правосуддя. *Архів кримінології та судових наук*. 2024. № 2 (10). С. 138–145. DOI: 10.32353/acfs.10.2024.11 (дата звернення: 11.04.2026).

правопорушень ми розкриємо проблеми застосування спеціальних знань у межах нашого дослідження.

Специфіка зазначених кримінальних правопорушень безпосередньо впливає на особливості доказування та зумовлює необхідність застосування спеціальних знань. Значна частина інформації, що є предметом доказування в таких провадженнях, може фіксуватися в цифрових слідах або зберігатися у формі матеріальних об'єктів, а тому потребує залучення фахівців різного профілю: спеціалістів у галузях комп'ютерних та інформаційних технологій, судових експертів, трасологів, фахівців у сфері психології, поліграфології та ін. До того ж особливого значення потреба у спеціальних знаннях набуває під час аналізу документів (зокрема, з метою виявлення ознак їх фальшування), дослідження фінансових операцій, електронного листування, мобільних пристроїв, хмарних сервісів та інших джерел інформації, що стосуються події кримінального правопорушення.

Слід наголосити, що в таких умовах для повного з'ясування обставин кримінального провадження традиційні процесуальні засоби збирання доказів часто виявляються недостатніми. Це зумовлює необхідність комплексного застосування спеціальних знань у процесуальних і непроцесуальних формах. Ідеться не лише про проведення судових експертиз, а й про залучення спеціалістів під час проведення окремих слідчих (розшукових) дій, консультаційну діяльність, користування інформаційно-аналітичними технологіями та техніко-криміналістичними засобами.

Однією з найпоширеніших форм застосування спеціальних знань є залучення спеціаліста під час проведення слідчих (розшукових) дій. У кримінальних провадженнях досліджуваної кате-

горії його участь є особливо важливою під час огляду комп'ютерної техніки, мобільних телефонів, електронних носіїв інформації, електронної пошти та хмарних сховищ. Ураховуючи специфіку цифрових доказів, важливого значення набуває не лише отримання інформації, а й забезпечення її цілісності та незмінності. Помилки під час вилучення або копіювання цифрових даних можуть призвести до втрати доказового значення відповідної інформації.

Особливе місце посідає застосування спеціальних знань у сфері судової експертизи. Залежно від обставин кримінального провадження призначають почеркознавчі, технічні експертизи документів, комп'ютерно-технічні, експертизи звуко- і відеозапису, психологічні експертизи та ін. Необхідність їх проведення безпосередньо залежить від способу вчинення кримінального правопорушення, характеру слідів і механізму протиправної діяльності.

Аналіз правозастосовної практики розслідування кримінальних правопорушень, учинених у зв'язку зі здійсненням професійної правничої діяльності, свідчить, що найпоширенішими є посягання на життя та здоров'я правників, які втілюють у формі погроз, спричинення тілесних ушкоджень різного ступеня тяжкості, насильницьких дій, замахів на вбивство або умисних убивств. Така тенденція зумовлює підвищену увагу до належного документування наслідків протиправного впливу, установлення механізму спричинення ушкоджень, ступеня їх тяжкості, причиново-наслідкових зв'язків та інших обставин, що мають доказове значення. У зв'язку із цим особливої актуальності набуває застосування спеціальних медичних знань у кримінальному провадженні. Насамперед це стосується спеціальних знань судово-медичних експертів і спеціалістів,

результати діяльності яких забезпечують отримання об'єктивної інформації, необхідної для повного, усебічного й неупередженого розслідування відповідної категорії кримінальних правопорушень. До того ж потреба їх застосування має не лише практичне, а й нормативне підґрунтя, оскільки відповідно до ст. 242 КПК України у випадках встановлення причин смерті, характеру та ступеня тяжкості тілесних ушкоджень призначення експертизи є обов'язковим, що додатково актуалізує значення спеціальних медичних знань під час розслідування таких посягань²⁸.

Як приклад практичного значення застосування спеціальних знань під час розслідування кримінальних правопорушень, учинених щодо суб'єктів професійної правничої допомоги, доцільно навести матеріали судової практики з розслідування умисного заподіяння тілесних ушкоджень адвокатам у зв'язку зі здійсненням ним професійної діяльності, кваліфікованого за ч. 2 ст. 398 КК України²⁹.

Відповідно до матеріалів судової справи № 357/8569/19 група осіб під час конфлікту застосувала фізичне насильство до адвоката, який представляв інтереси юридичної особи й намагався фіксувати протиправні дії на мобільний телефон³⁰. Нападники усвідомлювали професійний статус потерпілого, оскільки останній повідомив про здійснення адвокатської діяльності та виконував функції представника особи. Дії

винних пов'язані саме з перешкоджанням його законній діяльності, що стало підставою для кваліфікації їхніх дій за ч. 2 ст. 398 КК України³¹.

Аналіз наведеного прикладу свідчить, що під час розслідування кримінальних правопорушень зазначеної категорії важливе значення має застосування спеціальних знань у різних формах. Важливу роль у згаданій справі відіграло призначення судово-медичної експертизи, за результатами якої визначено характер, локалізацію, механізм утворення та ступінь тяжкості тілесних ушкоджень потерпілого. Висновки експерта дали змогу з'ясувати причинний зв'язок між діями кожного учасника нападу й наслідками, що настали, а також розмежувати легкі та середньої тяжкості тілесні ушкодження. Результати експертного дослідження також вплинули на правильність кримінально-правової оцінки діяння.

Окрім того, у провадженні скористалися технічними засобами фіксації, зокрема записами камер відеоспостереження, які долучили як речові докази. Застосування таких цифрових джерел інформації потребує наявності спеціальних знань у сфері комп'ютерних технологій і цифрової криміналістики, оскільки виникає необхідність перевірити автентичність відеозаписів, визначити час подій, ідентифікувати осіб та проаналізувати послідовність їхніх дій.

Застосування спеціальних знань у вигляді судової експертизи, окрім

28 Кримінальний процесуальний кодекс України від 13.04.2012 р. № 4651-VI (зі змін. та допов.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text> (дата звернення: 11.04.2026).

29 Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 р. № 2341-III (зі змін. та допов.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text> (дата звернення: 11.04.2026).

30 Вирок Білоцерків. міськрайсуду Київ. обл. від 25.03.2020 р. Справа № 357/8569/19. Провадж. № 1-кп/357/568/20 / ЄДРСР : вебсайт. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/88408633> (дата звернення: 11.04.2026).

31 Там само ; Кримінальний кодекс України ... URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text> (дата звернення: 11.04.2026).

процесуальної форми, має важливе значення під час проведення окремих слідчих (розшукових) дій. Зокрема, до фіксації механізму події та дій кожного зі співучасників, що відбувалося під час слідчого експерименту, залучали спеціаліста-криміналіста, який надавав технічну допомогу слідчому³².

Окремий науково-практичний інтерес у контексті застосування спеціальних знань становлять ситуації, у яких сторона захисту оспорує результати проведеної судової експертизи або ставить під сумнів її допустимість, належність чи достовірність. Такі випадки є важливим виявом принципу змагальності сторін і реалізації права на захист, оскільки дають змогу перевірити обґрунтованість застосування спеціальних знань у кримінальному провадженні. Висновок експерта можна оспорювати, висуваючи доводи щодо порушення порядку призначення або проведення експертизи, недостатності вихідних матеріалів, сумнівів у кваліфікації експерта, неповноти дослідження або суперечностей між висновком експерта й іншими доказами. За таких умов спеціальні знання фактично стають не лише засобом доказування, а й самостійним предметом процесуальної перевірки та оцінювання.

Як приклад доцільно звернутися до матеріалів судової практики у кримінальному провадженні із заподіяння тілесних ушкоджень адвокату у зв'язку з його професійною діяльністю, кваліфікованого за ч. 2 ст. 398 КК України³³. У цій справі сторона захисту фактично

намагалася піддати сумнівам достовірність деяких доказів, зокрема результатів судово-медичної експертизи й обставин утворення тілесних ушкоджень потерпілого. Обвинувачений частково заперечував механізм події, стверджуючи, що потерпілий першим застосував фізичне насильство, а частину ушкоджень міг отримати за інших обставин.

Суд перевіряв законність отримання висновку судово-медичного експерта та користування ним. Зокрема, визначив, що судово-медичну експертизу провела уповноважена установа, експерта призначили в передбаченому законом порядку, він обізнаний щодо своїх прав та обов'язків і попереджений про кримінальну відповідальність за завідомо неправдивий висновок. Суд окремо наголосив на відсутності порушень процесуального порядку призначення та проведення експертизи, які могли б зумовити визнання цього доказу неналежним або недопустимим.

До того ж висновок експерта не оцінювали ізольовано від інших доказів. Його зміст порівнювали з показаннями потерпілого, свідків, результатами слідчих експериментів, записом телефонної розмови й іншими матеріалами кримінального провадження. Зокрема, експерт дійшов висновку про наявність у потерпілого синців і саден, що утворилися внаслідок дії тупих предметів і могли виникнути саме в час, зазначений потерпілим. Такі висновки узгоджувалися із сукупністю решти доказів, що підтверджувало їх достовірність³⁴.

32 Вирок Білоцерків. міськрайсуду ... URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/88408633> (дата звернення: 11.04.2026).

33 Кримінальний кодекс України ... URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text> (дата звернення: 11.04.2026).

34 Вирок Залізнич. райсуду м. Львова від 03.12.2021 р. Справа № 462/1594/21. Провадж. № 1-кп/462/395/21 / ЄДРСР : вебсайт. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/101614653> (дата звернення: 11.04.2026).

Наведений приклад демонструє, що оспоровання висновку експертизи не означає автоматичного визнання його недопустимим або недостовірним. Значення має комплексне оцінювання всіх доказів, а також перевірка дотримання процесуального порядку застосування спеціальних знань. Водночас такі ситуації підтверджують, що застосування спеціальних знань у кримінальному провадженні має динамічний характер: результати експертного дослідження можуть ставати не лише джерелом доказової інформації, а й предметом активної процесуальної дискусії між сторонами. Саме тому належна організація експертної діяльності, що на етапах прийняття рішення про призначення експертизи й підготовки до її призначення загалом залежить від слідчого та дотримання процесуальних гарантій, набуває особливого значення під час розслідування кримінальних правопорушень у сфері надання професійної правничої допомоги.

В окремих кримінальних провадженнях призначають значно більшу кількість судових експертиз. У межах досудового розслідування кримінального правопорушення, передбаченого ч. 2 ст. 389 КК України, насамперед провели судово-медичну експертизу потерпілого³⁵. Згідно з висновком експерта, у потерпілого адвоката виявлено тілесні ушкодження у вигляді синців на лівому передпліччі та лівому стегні, що виникли внаслідок травматичного контакту з тупим предметом і належать до категорії легких тілесних ушкоджень. Експерт також визначив, що ушкодження

могли утворитися в часовий проміжок, який відповідав обставинам, зазначеним у матеріалах кримінального провадження.

Водночас особливий науково-практичний інтерес становить призначення додаткової експертизи, спрямованої не лише на встановлення факту наявності тілесних ушкоджень, а й на перевірку механізму їх виникнення. Для проведення такого дослідження застосували результати слідчих експериментів за участю потерпілого та свідка, під час яких учасники відтворювали спосіб завдання ударів. За результатами дослідження експерт дійшов висновку, що виявлені тілесні ушкодження могли утворитися саме за тих обставин, які продемонстровано під час проведення слідчих експериментів³⁶.

Наведений приклад демонструє важливу криміналістичну особливість застосування спеціальних знань: у сучасних умовах експертні дослідження дедалі частіше виконують не лише ідентифікаційну функцію, а й функцію ситуаційного моделювання та перевірки слідчих версій. Фактично спеціальні знання застосовують для реконструкції механізму кримінального правопорушення завдяки зіставленню слідової інформації з показаннями учасників кримінального провадження.

До того ж результати експертиз набули особливого значення у зв'язку з позицією сторони захисту, яка заперечувала факт умисного нанесення тілесних ушкоджень і стверджувала, що обвинувачений захищався. Проте саме висновки судово-медичних експертиз

35 Вирок Кіров. райсуду м. Кіровограда від 29.04.2022 р. Справа № 404/6273/20. Провадж. № 1-кп/404/407/20 / ЄДРСР : вебсайт. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/104143084> (дата звернення: 11.04.2026) ; Кримінальний кодекс України URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text> (дата звернення: 11.04.2026).

36 Вирок Кіров. райсуду URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/104143084> (дата звернення: 11.04.2026).

(разом з показаннями потерпілого, свідків і результатами слідчих експериментів) дали змогу судові критично оцінити версію обвинуваченого й дійти висновку про її необґрунтованість. Суд прямо зазначив, що показання обвинуваченого спростовує сукупність доказів, зокрема висновки експерта³⁷.

Отже, наведений приклад підтверджує, що під час розслідування кримінальних правопорушень у сфері надання професійної правничої допомоги судово експертиза є не лише процесуальною формою застосування спеціальних знань, а й важливим інструментом перевірки доказів, моделювання механізму події та оцінювання достовірності показань учасників кримінального провадження. Її результати дають змогу встановлювати причиново-наслідкові зв'язки між діями особи й наслідками, що настали, а також забезпечують формування належної доказової бази.

На підставі аналізу матеріалів деяких кримінальних проваджень можна окреслити низку проблемних аспектів, що виникають під час призначення та проведення судових експертиз у справах щодо протиправного впливу на адвокатів у зв'язку зі здійсненням ними професійної діяльності. Особливість ситуації в наведеному прикладі полягає в тому, що експертні дослідження проводили в умовах конфліктної слідчої ситуації: сторони висували взаємовиключні версії механізму події, а частина свідків надавала суперечливі показання.

Першою проблемою є неповнота вихідних даних, які надають експертові. Аналіз матеріалів згаданої справи демонструє, що окремі обставини механізму утворення ушкоджень не відображено в первинних поясненнях потерпілого, а вже під час слідчого експерименту опис

події деталізували та змінювали. Як наслідок, експерт був змушений окремо оцінювати можливість виникнення ушкоджень за різними версіями події. Частина заявлених потерпілим ударів узагалі не знайшла об'єктивного підтвердження в медичних даних. Зокрема, експерт зазначив, що деяких ушкоджень, про які повідомляв потерпілий, не виявлено під час дослідження.

Із цим пов'язана друга проблема — суперечність між суб'єктивними показаннями учасників та об'єктивними результатами експертного дослідження. Потерпілий повідомляв про значно більшу кількість ударів та ушкоджень, тоді як частину з них не підтвердили результати судово-медичної експертизи. У подібних випадках виникає ризик формування передчасних висновків лише на підставі пояснень сторін без їх належної експертної перевірки.

Третя проблема полягає в недостатньому застосуванні результатів ситуаційних і комплексних досліджень. У справі проведено слідчий експеримент лише за участю потерпілого, тоді як обвинувачений прямо зазначав, що його не залучали до проведення цієї процесуальної дії та не пропонували відтворити власної версії події. Це створює ризик одностороннього формування інформаційної бази для експерта й може впливати на повноту висновків.

Окрему проблему становить часовий чинник. Частину медичних документів, рентгенологічних досліджень та інших матеріалів долучили пізніше, а окремі дослідження здійснювали за деякий час після події. У справах, пов'язаних з тілесними ушкодженнями, затримка призначення експертиз може призводити до втрати слідової інформації, зміни клінічної картини

37 Вирок Кіров. райсуду ... URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/104143084> (дата звернення: 11.04.2026).

й ускладнення встановлення механізму травмування.

Ця справа також демонструє проблему недостатнього користування цифровими джерелами інформації для проведення експертних досліджень. Попри наявність відеозаписів з камер спостереження та записів із мобільного телефону потерпілого, ними фактично послуговувалися переважно як самостійними доказами. Водночас їхній потенціал для проведення комплексних експертиз, експертизи відеозапису, а також виконання ситуаційних завдань застосували не повною мірою.

З урахуванням наведеного, під час розслідування подібних кримінальних проваджень доцільно дотримувати таких криміналістичних рекомендацій:

- 1) забезпечувати максимально раннє призначення судово-медичних експертиз, невідкладно після виявлення тілесних ушкоджень, із долученням повного комплексу медичної документації;
- 2) формувати для експерта повний перелік вихідних матеріалів (протоколи допитів, результати слідчих експериментів, відеозаписи, фототаблиці, медичні документи, результати огляду місця події);
- 3) проводити слідчі експерименти не лише за участю потерпілого, а й підозрюваного, свідків та інших учасників провадження для перевірки альтернативних механізмів події;
- 4) за наявності відеофіксації широко застосовувати комплексні судово-медичні й відеотехнічні дослідження з метою встановлення відповідності механізму тілесних ушкоджень фактичній динаміці події;
- 5) уникати постановки перед експертом правових питань і форму-

лювати лише запитання спеціального характеру щодо механізму утворення ушкоджень, їхньої давності, способу спричинення та відповідності певним обставинам;

- 6) за наявності суттєвих суперечностей між показаннями учасників і висновками експерта призначати додаткові або повторні експертизи;
- 7) у конфліктних провадженнях, де сторони перебувають у тривалих неприязних відносинах, забезпечувати максимально повну фіксацію події технічними засобами, оскільки саме вони часто дають змогу об'єктивізувати висновки експерта.

Отже, ефективність застосування спеціальних знань залежить не лише від якості проведення експертизи, а й від правильності організації всієї системи збору вихідної інформації, що стає базою для експертного дослідження. У криміналістичному аспекті саме належна інтеграція експертних досліджень і процесу доказування забезпечує формування повної та об'єктивної картини події.

Окремою самостійною процесуальною формою застосування спеціальних знань у кримінальному провадженні є допит експерта під час судового розгляду. На відміну від проведення судової експертизи, спрямованої на отримання нового джерела доказів у вигляді висновку експерта, допит експерта має інше функційне призначення та реалізується на стадії судового провадження. Його процесуальне значення полягає в роз'ясненні та конкретизації висновку експерта, уточненні застосованих методик дослідження, окресленні меж категоричності сформульованих висновків, а також усуненні можливих неоднозначностей

або суперечностей, що виникають під час оцінювання доказів. Тут експерт не створює нового доказу, а застосовує свої спеціальні знання для надання пояснень щодо вже проведеного дослідження та отриманих результатів, що сприяє забезпеченню повного, усебічного й об'єктивного судового розгляду.

Як приклад значення допиту експерта в суді для дослідження доказів у кримінальних провадженнях щодо кримінальних правопорушень проти суб'єктів професійної правничої допомоги доцільно навести матеріали судової практики у справі про заподіяння тілесних ушкоджень адвокату в зв'язку зі здійсненням ним діяльності, пов'язаної з наданням правової допомоги, кваліфікованої за ч. 2 ст. 398 КК України³⁸.

Під час судового розгляду допитали судово-медичного експерта, який надав пояснення щодо обставин проведеного дослідження та висновків експертизи. Під час допиту експерт повідомив, що на момент безпосереднього огляду потерпілого видимі тілесні ушкодження вже були відсутні, а експертне дослідження проводили на підставі наданої медичної документації. Експерт також зазначив, що строк виникнення тілесних ушкоджень перевищував п'ятнадцять діб на момент проведення експертного дослідження, а тілесні ушкодження утворилися внаслідок дії тупого твердого предмета, яким міг бути стілець, однак не виключив можливості використання інших предметів.

Наведений приклад демонструє, що допит експерта в судовому засіданні не обмежено формальним підтвердженням раніше складеного висновку. Його

призначення полягає в деталізації механізму утворення тілесних ушкоджень, уточненні меж категоричності висновків експертів, роз'ясненні методики дослідження й усуненні суперечностей між іншими доказами у кримінальному провадженні.

Особливого значення допит експерта набуває в разі, якщо дослідження проводять не як безпосередній огляд особи або об'єкт, а на підставі вторинних джерел інформації (медичних документів, фото- та відеоматеріалів, витягів та інших матеріалів кримінального провадження). За таких умов саме під час допиту можна з'ясувати межі достовірності висновку експерта, достатність досліджуваних матеріалів і допустимість альтернативних варіантів механізму утворення ушкоджень.

Аналіз згаданого вище прикладу свідчить, що у кримінальних провадженнях щодо посягань на адвокатів та інших суб'єктів професійної правничої допомоги допит експерта виконує важливу доказову функцію, оскільки забезпечує належне оцінювання спеціальних знань і сприяє перевірці доказів у суді. Допит експерта дає змогу не лише підтвердити правильність висновків проведеної експертизи, а й установити додаткові обставини, що мають значення для реконструкції механізму кримінального правопорушення та правильної кримінально-правової кваліфікації діяння. Це підтверджує, що спеціальні знання у формі експертної діяльності та подальшого судового допиту експерта є важливим елементом доказування у кримінальних провадженнях цієї категорії³⁹.

38 Кримінальний кодекс України ... URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text> (дата звернення: 11.04.2026).

39 Вирок Тячів. райсуду Закарпат. обл. від 21.09.2021 р. Справа № 307/2348/19. Провадж. № 1-кп/307/343/20 / ЄДРСР : вебсайт. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/99768717> (дата звернення: 11.04.2026).

Окремого значення набуває застосування спеціальних психологічних знань. У кримінальних провадженнях зазначеної категорії нерідко мають місце форми активної протидії розслідуванню: надання неправдивих показань, приховування інформації, маніпулятивна поведінка учасників процесу, тиск на свідків і потерпілих. У таких випадках спеціальні знання у сфері психології стануть у пригоді під час підготовки та проведення допитів, оцінювання поведінки учасників кримінального провадження, визначення психологічних особливостей особи та встановлення чинників впливу на її поведінку.

Отже, застосування спеціальних знань під час розслідування кримінальних правопорушень у сфері надання професійної правничої допомоги є не допоміжним, а системоутворювальним елементом організації доказування. Його значення полягає не лише у спеціальних методах дослідження доказів, а й у забезпеченні можливості правильно інтерпретувати отриману інформацію, визначити механізм кримінального правопорушення та сформулювати належну доказову базу у кримінальному провадженні.

Висновки

Застосування спеціальних знань під час розслідування кримінальних правопорушень у сфері надання професійної правничої допомоги має комплексний і багатоаспектний характер та є одним з основних елементів організації процесу доказування. Специфіка цієї категорії кримінальних правопорушень зумовлена особливостями суб'єктного складу, ускладненням механізму протиправної діяльності, наявністю активної протидії розслідуванню, що об'єктивно потребує залучення фахівців різного профілю та

застосування різних форм спеціальних знань.

Найпоширенішими поміж кримінальних правопорушень, учинених щодо суб'єктів професійної правничої діяльності, є посягання на життя та здоров'я, що актуалізує потребу в залученні спеціальних медичних знань. Відповідно до ст. 242 КПК України, для визначення причини смерті, характеру та ступеня тяжкості тілесних ушкоджень обов'язковим є проведення відповідних експертних досліджень, що надає застосуванню спеціальних знань не лише практичного, а й нормативно визначеного характеру.

Типовими процесуальними формами застосування спеціальних знань у кримінальних провадженнях досліджуваної категорії є участь спеціаліста під час проведення слідчих (розшукових) дій, проведення судових експертиз, а також допит експерта в суді як самостійна процесуальна форма. Доведено, що значення цих процесуальних форм полягає не лише в отриманні нової доказової інформації, а й у перевірці доказів, реконструкції механізму події, визначенні причиново-наслідкових зв'язків та оцінюванні достовірності окремих відомостей.

На підставі аналізу матеріалів судової практики виявлено низку проблемних аспектів застосування спеціальних знань, поміж яких: неповнота вихідних даних для експерта, суперечності між показаннями учасників і результатами досліджень, недостатнє застосування комплексних і ситуаційних експертиз, часові затримки під час призначення досліджень і неповне користування потенціалом цифрових джерел інформації. У зв'язку із цим запропоновано систему криміналістичних рекомендацій, спрямованих на вдосконалення організації експертної діяльності та

підвищення ефективності досудового розслідування.

Ефективність застосування спеціальних знань залежить не лише від якості проведення окремого експертного дослідження, а й від належної організації всієї системи збирання, фіксації та аналізу доказової інформації. Саме інтеграція спеціальних знань у загальну структуру доказування забезпечує формування достатніх доказів і підвищує результативність розслідування кримінальних правопорушень у сфері надання професійної правничої допомоги.

**Use of Special Knowledge
in Investigations
Into Criminal Offences
Involving Provision
of Professional Legal Aid
Kristina Romanaukas**

The research paper explores theoretical and practical aspects of utilising special knowledge during investigations into criminal offences involving professional legal aid. The Article Purpose is to clarify specific features of the use of special knowledge during investigations into this category of crime, to identify the most common forms of its application, and to develop specific forensic guidelines for enhancing efficiency of pre-trial investigations. The methodological basis of the research includes general scientific methods of analysis, synthesis, induction, deduction and generalisation, as well as dialectical, formal-legal, systemic-structural, comparative-legal and formal-logical methods. The study analyses and summarises academic views on the use of special knowledge in investigations into criminal offences against justice and determines the specifics of how such expertise is used in professional legal practice. It is substantiated that common procedural forms of the application of special knowledge in such criminal proceedings are the participation of special

lists during investigative (search) actions, the conduct of forensic examinations, and the interrogation of forensic experts in court. It has been demonstrated that the most relevant one is the use of special medical knowledge, since attacks on the life and health of lawyers are quite common these days. Typical issues of utilising special knowledge have been singled out. A system of forensic guidelines intended for improving the ordering/conduct of forensic examinations and enhancing the use of special knowledge during the investigation of criminal offenses involving professional legal aid has been proposed. The authors concluded that the application of special knowledge serves as a foundational component of the proof procedure and is an essential element of forensic support for investigations into this category of criminal offenses.

Keywords: criminal offense; pre-trial investigation; special knowledge; forensic examination; specialist; forensic expert; specialist's opinion; expert's opinion.

Фінансування

Це дослідження не отримало жодного спеціального гранту від фінансових установ у державному, комерційному або некомерційному секторах.

**Відмова
від відповідальності**

Засновники не грали жодної ролі у розробленні дослідження, добиранні й аналізуванні даних, рішенні про публікацію або підготовку рукопису.

Учасники

Авторка зробила свій внесок винятково в інтелектуальну дискусію, що є основою цього документа, дослідження судової практики, написання та редагування, і бере на себе відповідальність за її зміст і тлумачення.

**Декларація
щодо конфлікту інтересів**

Авторка заявляє, що у неї відсутній конфлікт інтересів.

References

- Antoshchuk, A. O. (2025). Struktura kryminalistychnoi metodyky rozsliduvannia umysnogo znyshchennia abo poshkodzhennia chuzhoho maina, vchynenoho shliakhom pidpalu [The structure of the forensic methodology for investigating intentional destruction or damage of someone else's property committed by arson]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho Natsionalnogo Universytetu. Seriia: Pravo*. Vyp. 87. Ch. 4. DOI: 10.24144/2307-3322.2025.87.4.1 [in Ukrainian].
- Chaplynskyi, K. O. (2022). Naukovi pidkhody do vyznachennia i pobudovy kryminalistychnoi kharakterystyky kryminalnykh pravoporushen proty hromadskoho poriadku ta hromadskoi bezpeky [Scientific approaches to the definition and construction of criminal characteristics of criminal offenses against public order and civil]. *Propilei prava ta bezpeky*. № 1 (1). DOI: 10.32620/pls.2022.1.07 [in Ukrainian].
- Chornous, Yu. (2017). *Kryminalistychnе zabezpechennia rozsliduvannia zlochyniv* [Forensic support for investigations into crimes] : monohrafiia. Vinnytsia [in Ukrainian].
- Chornous, Yu., Chechotka, I. (2026). Suchasnyi stan i napriamy rozvytku kryminalistychnoho zabezpechennia kryminalnogo provadzhennia [Current Status and Development Directions of Forensic Support of Criminal Proceedings]. *Nauka i pravookhrona*. Vyp. 1 (71). DOI: 10.33270/05267101.8 [in Ukrainian].
- Drozd, V. Yu. (2024). Aspekty pobudovy kryminalistychnoi metodyky rozsliduvannia koruptsiinykh kryminalnykh pravoporushen, vchynenykh pratsivnykamy pravookhronnykh orhaniv [Certain aspects of forensic methodology development in the investigation of corruption criminal offenses committed by law enforcement agencies]. *Aktualni pytannia kryminalistyky ta sudovoi ekspertyzy* : mat-ly mizhvidom. nauk-prakt. kruhl. stolu. Do 60-rich. kaf. kryminalist. ta sud. med. (Kyiv, 21.11.2024). Kyiv. URL: <https://elar.navs.edu.ua/server/api/core/bitstreams/391cf240-7521-483f-a4cf-2dae18d8f49d/content#page=152> [in Ukrainian].
- Filashkin, V. S. (2025). Kontseptualni osnovy formuvannia kryminalistychnoi metodyky rozsliduvannia kryminalnykh pravoporushen proty voli, chesti ta hidnosti osoby [Conceptual foundations for the development of a criminalistic methodology for investigating criminal offenses against the freedom, honor, and dignity of the individual]. *Uspikhy i dosiahnennia u nauksi*. № 12. DOI: 10.52058/3041-1254-2025-12(22)-572-581 [in Ukrainian].
- Hrytsenko, V. V. (2025). *Vykorystannia spetsialnykh znan pid chas rozsliduvannia kryminalnykh pravoporushen proty pravosudiva* [The use of specialized knowledge in the investigation of criminal offenses against justice] : dys. ... d-ra filos. v haluzi prava. Kharkiv. URL: https://uacademic.info/ua/document/0825U000642#google_vignette [in Ukrainian].
- Husieva, V. O. (2019). Kryminalistychna klasyfikatsiia zlochyniv: naukove ta praktychne znachennia [Forensic classification of crimes: scientific and practical significance]. *Pravovi horyzonty*. № 16. DOI: 10.21272/legalhorizons.2019.i16.p:69 [in Ukrainian].
- Knyzhenko, S. O. (2013). Kryminalistychna klasyfikatsiia zlochyniv proty pravosudiva [Forensic classification of crimes against justice]. *Pravo i Bezpeka*. № 1 (48). URL: <https://surl.li/mblrhk> [in Ukrainian].
- Kolesnichenko, A. N. (1976). *Obshie polozheniia metodiki rassledovaniia otdelnykh vidov prestuplenij* [General provisions of the methodology for investigating certain types of crimes] : tekst lekc. Harkov [in Russian].
- Pchelina, O. V. (2014). Kryminalistychna klasyfikatsiia zlochyniv [Forensic classification of crimes]. *Pravo i suspilstvo*. № 6-1. Ch. 2. URL: <https://dspace.univd.edu.ua/entities/publication/39e0d8c2-439f-4153-b777-e2b942279b29> [in Ukrainian].
- Pchelina, O. V., Pchelin, V. B. (2022). Kryminalistychna klasyfikatsiia voiennykh zlochyniv [Forensic classification of war crimes]. *Suchasni tendentsii rozvytku kryminalistyky ta kryminalnogo protsesu v umovakh voiennoho stanu* : tezy dop. Mizhnar. nauk.-prakt.

- konf. (Kharkiv, 25.11.2022). Kharkiv. URL: <https://files.znu.edu.ua/files/Bibliobooks/Inshi71/0052090.pdf> [in Ukrainian].
- Popov, V. Yu. (2024). Vykorystannia pryntsyyp kryminalistychnoi metodyky pry rozsliduvanni kryminalnykh pravoporushen, pov'iazanykh iz vtruchanniam u diialnist orhaniv derzhavnoi vlady [Using principles of forensic methodology in the criminal offenses investigation related to interference in the state authority bodies activities]. *Visnyk Kryminolohichnoi asotsiatsii Ukrainy*. T. 33. № 3. DOI: [10.32631/vca.2024.3.33](https://doi.org/10.32631/vca.2024.3.33) [in Ukrainian].
- Shcherbakovskiy, M. H. (2016). *Teoretyko-metodolohichni ta prakseolohichni zasady sudovykh ekspertyz u kryminalnomu protsesi* [Theoretical, Methodological and Praxeological Principles of Forensic Expertise in Criminal Proceedings] : avtoref. dys. ... d-ra yuryd. nauk. Kharkiv. URI: <http://dspace.univd.edu.ua/xmlui/handle/123456789/2582> [in Ukrainian].
- Shcherbakovskiy, M. H., Protsenko, A. V. (2024). *Ekspertyzy v sudovomu provadzheni* [Forensic examinations in judicial proceedings] : monohrafiia. Kharkiv. URI: <https://dspace.univd.edu.ua/handle/123456789/24257> [in Ukrainian].
- Shchur, B. V. (2011). *Teoretychni osnovy formuvannia ta zastosuvannia kryminalistychnykh metodyk* [Theoretical grounds of formation and application of forensics methods] : dys. ... d-ra yuryd. nauk. Kharkiv. URL: <https://uacademic.info/ua/document/0511U000327> [in Ukrainian].
- Shepitko, V. Yu., Konovalova, V. O., Zhuravel, V. A. ta in. (2008). *Kryminalistyka* [Criminalistics] : pidruchnyk / za red. prof. V. Yu. Shepitka. 4-te vyd., pererob. i dopov. Kharkiv. URL: <https://law.sspu.edu.ua/files/documents/books/library/17/shepitko.pdf> [in Ukrainian].
- Shevchuk, V. (2003). Kryminalistychna kharakterystyka zlochyniv: «kryminalistychnyi perezhytok» chy realno diiucha katehoriia kryminalistyky [Criminalistic characteristic of crimes: “criminalistic relic” or a real working criminalistic category]. *Pravnychi chasopys Donetskoho universytetu*. № 1 (9). URL: https://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/17704/1/Shevchuk_62-66.pdf [in Ukrainian].
- Simakova-Iefremian, E. B. (2004). *Teoriia i metodolohiia kompleksnoi ekspertyzy kontakt-noslidovoi vzaiemodii ob'ektiv* [Theory and methodology of comprehensive examination of contact-trace interaction of objects] : monohrafiia. Kharkiv [in Ukrainian].
- Stepaniuk, R. L. (2010). Kryminalistychna klasyfikatsiia zlochyniv, shcho vchyniautsia v biudzhetnii sferi Ukrainy [Forensic classification of crimes committed in the budgetary sphere of Ukraine]. *Visnyk Kharkivskoho natsionalnoho universytetu vnutrishnikh sprav*. № 4 (51). Ch. 1. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VKhnusv_2010_4%281%29__24 [in Ukrainian].
- Sup, Y. (2024). Approaches to forensic classification of criminal offences against justice. *Archives of Criminology and Forensic Sciences*. T. 10. № 2. DOI: [10.32353/acfs.10.2024.11](https://doi.org/10.32353/acfs.10.2024.11).
- Tishchenko, V. V. (2007). *Teoretychni i praktychni osnovy metodyky rozsliduvannia zlochyniv* [Theoretical and practical foundations of crime investigation methodology] : monohrafiia. Odesa [in Ukrainian].
- Vashchuk, O. (2024). Struktura okremykh metodyk rozsliduvannia kryminalnykh pravoporushen [The structure of separate criminalistics methods of investigation of criminal offenses]. *Yurydychnyi visnyk*. № 3 (33). DOI: [10.32782/yuv.v3.2024.4](https://doi.org/10.32782/yuv.v3.2024.4) [in Ukrainian].
- Yefimov, M. M. (2020). Kryminalistychno zabezpechennia rozsliduvannia kryminalnykh pravoporushen proty moralnosti [Criminalistic support of the investigation of criminal offences against morality]. *Pidpriemnytstvo, hospodarstvo i pravo*. № 9. DOI: [10.32849/2663-5313/2020.9.39](https://doi.org/10.32849/2663-5313/2020.9.39) [in Ukrainian].
- Yefimov, M. M., Pyrih, I. V. (2022). *Metodyka rozsliduvannia okremykh vydiv kryminalnykh pravoporushen* [The investigative methodology for specific types of criminal offenses] : pidruchnyk. Dnipro. URL: <https://surl.li/rtwadj> [in Ukrainian].
- Zhovtiuk, O. V. (2024). Poniattia, zmist ta zavdannia tekhniko-kryminalistychnoho zabezpechennia rozsliduvannia porushennia zakoniv ta zvychaiv viiny [The concept, content and tasks of technical-criminal

- assurance of the investigation of violations of the laws and customs of war]. *Yurydychnyi naukovyi elektronnyi zhurnal*. № 2. DOI: [10.32782/2524-0374/2024-2/103](https://doi.org/10.32782/2524-0374/2024-2/103) [in Ukrainian].
- Zhuravel, V. A. (2012). *Kryminalistychni metodyky: suchasni naukovi kontseptsii* [Forensic methods: modern scientific concepts] : monohrafiia. Kharkiv [in Ukrainian].
- Zhuravel, V. A., Pavliuk, N. V., Reznikova, O. I. (2017). Poniattia ta zasoby kryminalistychnoho zabezpechennia rozsliduvannia koruptsiinykh zlochyniv [The concept and means of criminalistical support of investigation the corruption crimes]. *Pytannia borotby zi zlochynnistiu*. Vyp. 32. URL: <https://pbz.nlu.edu.ua/article/view/98311> [in Ukrainian].
- Романаускас, К. (2026). Застосування спеціальних знань під час розслідування кримінальних правопорушень у сфері надання професійної правничої допомоги. *Теорія та практика судової експертизи і криміналістики*. Вип. 2 (43). С. 117—135. DOI: [10.32353/khrife.2.2026.08](https://doi.org/10.32353/khrife.2.2026.08).